

Digitaliseert de journalist?

DE GEVOLGEN VAN INTERNET VOOR DE JOURNALISTIEK

Bart Nagel

Internet zal de huidige journalistiek grondig wijzigen. Dat komt vooral door het multimediale karakter van het net dat het wordt gebruikt als publicatiebord én bron, zegt Peter Verwey, professor Europese politiek en „computer assisted journalism” aan de Faculteit Communicatie en Journalistiek in Utrecht. Hij ziet de journalist over een aantal jaren op pad gaan met zijn „persoonlijke digitale standaarduitrusting”.

„In degelijk Nederlands doceer ik digitale journalistiek, een keuzevak dat onze studenten dit studiejaar voor het eerst kunnen volgen”, zegt Verwey. Digitale journalistiek? Waar hebben we het dan over? „Je kunt natuurlijk roepen dat er ook geen typemachinejournalistiek en telefoonjournalistiek bestaat. Maar je hebt wel radio- en televisiejournalistiek en er zijn waarschijnlijk zeer mediaspecifieke aspecten die nodig zijn om de kwaliteit van het journalistieke werk goed tot haar recht te laten komen. De traditionele opbouw van een geschreven stuk komt op een website niet tot zijn recht”, betoogt Verwey.

Internet maakt een multidimensionale benadering mogelijk door de integratie van beeld en geluid en wordt daarom ook wel het vierde medium genoemd. „En dan ga je je afvragen of de journalist zijn bandrecordertje en zijn blocnotevelletjes niet moet inruilen voor een laptop met camera en microfoon. Dan typt hij een verslag, voorziet dat van een aantal soundbytes en videoclips en stuurt het vervolgens met een modem naar de centrale redactie. Die besluit dan of het in de krant komt, op de website of op een speciale cd-rom”, voorspelt Verwey.

Niet alleen Internet is belangrijk, ook het gebruik van computers in het algemeen moet de verslaggeving ten goede komen. „Journalisten zijn eigenlijk helemaal niet zo onderzoekerig. Er wordt wel geschreven dat de werkloosheid stijgt en dan weer daalt, maar nu je computers hebt, kun je veel materiaal opnieuw analyseren en aan verschillende databases koppelen, zodat er heel andere gezichtspunten ontstaan. In Amerika wordt dat al veel gedaan omdat daar veel meer statistisch materiaal vrij toegankelijk is”, aldus professor Verwey.

Nu begeleidt Verwey een onderzoek dat zijn studenten gedaan hebben naar de uitgaven van Nederlandse politieregio's. De resultaten daarvan worden gekoppeld aan de criminaliteitscijfers in die regio's. Dat onderzoek kan worden vergeleken met het zogeheten drunke drivers-onderzoek in Amerika. Daar werd het aantal veroordeelden wegens rijden onder invloed gekoppeld aan een database

van chauffeurs van schoolbussen in een bepaalde staat. En daaruit bleek dat er een aanzienlijk aantal personen zich in beide databases bevond.

Nieuwsbron

Amerikaanse journalisten beschouwen Internet als een van de belangrijkste bronnen, blijkt uit recent onderzoek. Dat moet volgens Verwey wel in perspectief worden gezien. „Het is een aanvullende bron, waarvoor nog steeds check en recheck geldt”, zegt hij. „Een journalist werkt normaal met een adressenboekje waarin namen, adressen en telefoonnummers worden opgenomen. Nu moet de journalist dat boekje aanvullen met e-mailadressen en webpagina's.”

Veel van wat je tegenkomt op het net kan worden vergeleken met iets wat je opvangt in de kroeg of op straat. „Dat neem je als journalist niet zomaar over, maar we controleren een verhaal ook niet dood en daar ligt vooral op het Internet het gevaar.”

Deelnemen aan discussies op het net vormt in Verweys optiek een heel belangrijk aspect voor de digitale nieuwsgaring. „Discussielijsten verschaffen je informatie over de veranderingen op het Internet. Je moet op de hoogte blijven van een medium dat bronnen verschaft, vooral van het medium Internet waar iedereen de journalist kan uithangen”, luidt de boodschap die niet alleen zijn studenten horen, maar op het moment ook de journalisten van Wegener, een Nederlandse uitgeverij van voornamelijk regionale kranten.

Mediahype

Met Monicagate, ofwel de veronderstelde seksuele relatie die president Bill Clinton gehad zou hebben met een stagiaire op het Witte Huis, kan volgens Verwey worden gezien hoe Internet de informatiestroom kan versnellen en verveelvoudigen zoals dat in de „oude” tijdens mediahypes gebeurt.

Het Amerikaanse opinieweekblad Newsweek achtte het verhaal over Clintons vermeende seksuele escapades net voor de deadline niet publicabel. Matt Drudge, een Amerikaanse roddelschrijver

met een Internetkrant, ontdekte het verhaal en bracht de superprimeur direct op zijn website. Niet lang daarna volgden andere websites, radio-, televisiestations en kranten. En vele van hen spraken van de definitieve doorbraak van Internet als nieuwsbron.

„Op Internet krijgt de geruchtenstroom een enorm versterkend effect, terwijl dat in de conventionele media in veel mindere mate of niet zou gebeuren”, zegt Verwey. Hij toont zich verontwaardigd dat alle media zoveel aandacht besteedden aan het verhaal. „Internet werd niet plotseling een nieuwsbron van formaat. Dat was het al.” De vertrouwde journalistieke waarden voor selectie en controle van betrouwbaarheid moeten juist het medicijn zijn tegen - in Verweys woorden - „een digitale geruchtenepidemie”.

Verwey vroeg zich al eens af of nieuwe media het publiek beter informeren. „Dat moeten we afwachten”, luidt het voorlopige

antwoord. De interactiviteit van het medium zorgt voor een wisselwerking tussen zender en ontvanger die er voorheen niet was; de journalist zond en de lezer ontving. Er is nu meer informatie en via het Internet komt het vaak ook sneller. De betrouwbaarheid? „Nu hoeft de privékrant van iemand qua gelijktheid en vormgeving helemaal niet onder te doen voor de site van bijvoorbeeld de Volkskrant. Dat zegt echter nog niets over de kwaliteit van de inhoud.”

„Die kleine privékrantjes op het net delen nu lichte tikjes uit aan de grote mediabedrijven. Een krant teert immers op advertentie-inkomsten en de journalist schrijft op de achterkant van de reclame.” Toch zal de papieren krant in Verweys ogen nooit verdwijnen. „Dat gebeurde ook niet bij de komst van radio en televisie. Wel zal de krant steeds meer toevlucht nemen in achtergrond en analyse. De grote jongens gaan niet zomaar om, maar ik denk dat die kleine nieuwssites een belangrijke concurrent gaan worden voor de plaatselijke krant. Dat was 'vroeger' niet mogelijk, omdat publiceren groot kapitaal vereiste.” Verweys 'vroeger' verdeelt het tijdperk in pre- en post-Internet.

Je moet op de hoogte blijven van een medium dat bronnen verschaft, vooral van het medium Internet waar iedereen de journalist kan uithangen